

Autor úspešného románu
Moja studená vojna

RENÉ BENDA

MOJA VOJNA

I. DIEL: PRÁZDNINY V JUHOŠKE

MOTÝL

MOJA VOJNA

RENÉ BENDA

MOJA VOJNA

I. DIEĽ

PRÁZDNINY V JUHOŠKE

VYDAVATELSTVO MOTÝĽ

Tento román je výsledkom fikcie. Všetky udalosti, dialógy a postavy, okrem všeobecne známych historických a verejne činných osobností, sú výsledkom autorovej predstavivosti a nezakladajú sa na skutočnosti. Akákoľvek podobnosť s ešte žijúcimi alebo už mŕtvymi osobami je celkom náhodná.

Poznámka redakcie:

Naše vydavateľstvo na pranie autora zachovalo spôsob nespisovného vyjadrovania postáv tak, aby čo najviac zodpovedalo prostrediu, v ktorom sa dej odohráva.

Moja vojna

Copyright © René Benda 2022

Zodpovedné redaktorky: Perla Bartalošová, Gabriela Halienová

Cover photo © Mark Owen / Trevillion Images

Grafická úprava: Zuzana Ondrovičová

Vydalo: Vydavateľstvo Motýľ, s. r. o.

www.vydavatelstvomotyl.sk

Vydanie prvé. Rok vydania 2022

Tlač: TBB, a. s., Banská Bystrica

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šírit v nijakej forme, ani nijakými prostriedkami bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN: 978-80-8164-314-9

Ďakujem

*Vaškovi, Marekovi, Eve, Bernhardovi, Zuzane,
Karolovi, Lube, Marošovi, Perle, Gabriele, Petrovi, Branke, Ludmile,
Helene, Milanovi, Benovi, Friederike, Kerovi, Sandre
a všetkým ostatným, ktorí mi pomohli pri upresnení
množstva reálií a jazykových detailov.*

PROLÓG

IGOR

Košice (Československo), január 1980

Vyšiel z ordinácie lekára a pomaly krivkal do izby. Eahal si späť do poste a pozeral von oknom. Bol február, hmla a zima, ale v košickej fakultnej nemocnici sa kúrilo. Väčšina pacientov bola na chodbe alebo v spoločenskej miestnosti.

Na sekundu mal pocit, že by mal ostať ležať a ešte si to celé premyslieť. Zo spoločenskej miestnosti sa ozvali výkriky, v televízii dávali futbalový zápas. Nakoniec vstal.

Okolo izby prešla sestrička, volala sa Stanka. Usmiala sa naňho.

„Tak čo, pán Vican, vy nepozeráte futbal?“

Len jej zamával a smutne za ňou pozeral.

Z nočného stolíka vytiahol marsky. Zápalky mal vo vrecku. Vyšuchtal sa z izby a prešiel na koniec chodby – boli tam sklenené dvere a balkón. V jednej z izieb si všimol Stanku, ako sa skláňa nad ležiacim pacientom a pomáha mu posadiť sa. Pacient sa rozkašľal, veľmi nahlas, nemohol prestať.

Spravil ešte pár krokov a rozkašľal sa aj on. Dusil sa a kašľal dlhšie než obvykle.

Prešiel k dverám a vyšiel na malý balkón. Pritiahol si župan, bolo chladno, vytiahol cigaretu a zapálil si. Cez sklo videl na chodbu, Stanka viedla pacienta pomalými krokmi na odber.

Potiahol si z cigarety, rozkašlal sa znova, ale vydýchol dym a potom akoby sa upokojil, fajčil a pozeral na to, ako sa tá cigareta skracuje, až mu ostali len dva posledné ťahy.

Vdýchol dym, cítil ho v celom tele. Cítil sa dobre, o ničom už nepochyboval.

Odhodil cigaretu a vyklonil sa cez zábradlie. Cigaretu preletela šesť poschodí pod ním a dopadla na betónový dvor, kde nebolo nič, len veľká brána do garáže a dve sanitky.

Potom preliezol zábradlie a skočil.

MATEO

Sarajevo (Juhoslávia), február 1984

„Dámy a páni, športovci a športovkyne!“ ozvalo sa hneď potom, čo Sanda Dubravčić, juhoslovanská reprezentantka v krasokorčuľovaní, prešla s pochodňou k veľkej plechovej mise a zapálila olympijský oheň. „Týmto slávnostne otváram XIV. zimné olympijské hry v Sarajeve!“

Hlas Juana Antonia Samarancha, predsedu Medzinárodného olympijského výboru, sa rozliehal po štadióne Koševo.

Vonku mrzlo, ale Mateovi bolo teplo, triasol sa od vzrušenia. Bol jedným zo štyridsiaticich deviatich detí, ktoré vybrali, aby niesli vlajky zúčastnených krajín spolu s dospelými športovcami. Bol veľmi dobrý vo futbale a jeho *tata* sa poznal s funkcionármi z prípravného výboru, takže ho komisia Juhoslovanského zväzu telesnej výchovy vybrala spomedzi ďalších detí zo Sarajeva, Zagrebu, z Belehradu, Lubľany, Podgorice aj zo Skopje.

Pridelili mu vlajku Nemeckej spolkovej republiky, niesol ju spoločne s Monikou Pflug, reprezentantkou v rýchlokorčuľovaní. Bol na to pyšný. V nemeckých zimných športoch sa príliš nevyznal, ale výborne ovládal nemecký futbal a poznal všetkých juhoslovanských futbalistov v nemeckých kluboch. Často si o nich čítal v časopise *Tempo*. A sám sníval, že raz sa tam dostane aj on. *Tata* ho v tom veľmi podporoval. Bol pyšný, že jeho syn hrá ľavé krídlo za mladších žiakov v Mostare, mali výborné výsledky.

Tata mu tiež rozprával o Nemecku, kde bol niekoľkokrát na služobnej ceste. Aj on kedysi hrával futbal, ale potom sa zranil, začal miesto toho pracovať a musel sa starať o rodinu. Veľa cestoval, bol strojársky inžinier. Mateo nemal súrodencov. Keď bol *tata* na zahraničnej ceste, ostávali s mamou na niekoľko týždňov doma sami.

Obzrel sa a pozeral na vysokú tribúnu. Boli tam davy ľudí, nemal šancu *ju* zbadať, ale dúfal, že tam niekde je. Toľko ľudí, toľko cudzincov! Mateo bol pyšný, že zimná olympiáda sa koná práve v Sarajeve. Vďaka úspechom Juhoslovanskej socialistickej federatívnej republiky mohol Medzinárodný olympijský výbor prideliť usporiadanie olympiády práve jeho krajine. A to by nebolo možné bez súdruha Tita, ako im pripomínali na výberovej komisii. Príliš si ho nepamätal, Tito zomrel v tom roku, keď Mateo začal chodiť do školy. Nerád na to spomínal – ako sa všetci tvárili nešťastne a dramaticky, keď mal pohreb.

Pevne stisol hliníkovú žrd a zaujal potrebný postoj, aby mohol v správny okamih vyštartovať. Spolu s ostatnými deťmi čakali, kým Bojan Križaj prednesie sľub športovcov a potom im už jeden z organizátorov dal signál. Nacvičovali to viackrát, takže všetci presne vedeli, čo majú kedy spraviť. Mateo zamával vlajkou a pokračoval za Gojkom, ktorý bol vlajkonosičom Sovietskeho zväzu, spolu s Vladislavom Tretjakom, tým slávnym brankárom!

Držal sa za sovietskou výpravou, dodržiaval rozostup a obzeral sa za Monikou Pflug, ktorá sa naňho milo usmievala. Zazdalo sa mu, že vyzerá trochu ako jeho mama. Dostali sa o chvíľu k hlavnej tribúne, kde sedeli predstavitelia športových a politických organizácií a dokonca aj súdruh Špiljak, predseda predsedníctva celej Juhoslávie, a napokon Mateov *tata*, kúsok od Špiljaka.

Tata ho čakal po ceremoniáli pred šatňou.

„Pekné,“ pochválil ho. „No vidíš, čo som ti hovoril! Šmykol si sa? Nešmykol... Zbytočne si sa bál.“

Mateo sa poobzeral, ale mamu nikde nevidel. Bál sa spýtať sa na ňu.

„Musím ísť ešte na záchod,“ zamumlal a odbehol smerom k vrátnici. Za rohom sa otočil, a keď zistil, že ho *tata* nemôže vidieť, vybehol pred budovu šatní. Postávalo tam dosť ľudí, fajčili a bavili sa, ale mama tam nebola.

Neprišla.

Vrátil sa späť.

„Pozri, čo som ti doniesol,“ povedal *tata* a strčil mu pod nos farebnú čokoládu.

Pozeral do zeme, aby nebolo vidno, že mu je do plaču.

„A nerev,“ napomenul ho prísne. „Nemysli na ňu.“

Mateo rozbalil lesklý fialový obal.

„Nerev,“ zopakoval nahnevane *tata*. „Je preč.“

Postrapatil mu vlasy. Mateo sa trochu usmial.

„Dobre ste to odkorčuľovali, ani jedno z tých deciek nespadlo. To hneď vidieť, aká je dôležitá dobrá športová príprava,“ ozval sa nejaký pán, s ktorým sa *tata* poznal. Pozdravili sa a podali si ruky.

„To je môj syn. Mal vlajku Nemecka,“ ukázal na Matea.

„Savršeno nosio si zastavu, veľmi dobre,“ pochválil ho pán a potľapkal ho po pleci.

Potom vyšli zo štadióna a *tata* ho vzal do mesta, do Sarajeva, poprechádzali sa tam a potom si dali obed v nejakom hoteli, v nejakej reštaurácii. Mateo si mohol vybrať, čo mal najradšej, a tak si dal pizzu a Coca-Colu.

Domov do Mostaru sa vracali autom. Mateo mohol sedieť na prednom sedadle – *tata* povedal, že policajti určite spravia výnimku, keby ich zastavili. Díval sa cez okno, najprv na Sarajevo a potom na krajinu okolo a cítil sa dobre. Všade boli plagáty k olympiáde a on bol rád, že sa koná práve v Juhoslávii. Bol pyšný, že majú takú peknú a úspešnú krajinu. Aj hory a aj more, všetko je neďaleko, tiež rôzne národy a jazyky... a že práve on mohol dnes svoju krajinu reprezentovať – v momente, keď sa začínala olympiáda a prenos videli milióny ľudí na celom svete.

Možno aj jeho mama. Keď už tam neprišla, isto sa dívala v televízii. Gojko v šatni hovoril, že každého z vlajkonosičov vzali kamery do detailného záberu. Tak *určite* ho videla aj ona.

AĎKA

ADIN DENNÍK

Košice (Československo), január 1984

Rozhodla som sa písať si denník. Mira vravela, že je to nuda, ale ja si to vôbec nemyslím, práve naopak.

Moja najobľúbenejšia kniha je *Dom drobných radostí* od Colette Vievierovej. Je to o francúzskom dievčati, ktoré si píše denník. Tiež mala len jedného rodiča, hoci dočasne. Jej mama musela odcestovať na niekoľko mesiacov preč a ona ostala s otcom, bratom, so sestrou a s prísnou tetou, ktorá pricestovala, aby mamu nahradila. Aj som sa naplakala pri tej knihe. A aj na konci, že už sa skončila. Neznášala som, keď sa knihy končili zle. *Dom drobných radostí* však dopadol dobre, a tak som sa rozhodla, že si začnem písať denník aj ja. Ako Alina z tej knihy.

Len som stále nevedela, ako začať. A tak mi napadlo, že začnem tým, čo si pamätám ako prvé – rozrazeným čelom.

ADIN DENNÍK

Košice (Československo), apríl 1979 (zapísané v januári 1984)

Mala som vtedy ešte len päť rokov, ale to, kedy dávajú *Filmárka a Filmušku*, som vedela presne. Každú sobotu o desiatej. Tešila som sa na to

od rána. Vedela som rozoznať, kedy je desať hodín. Nerozumela som hodinám, ale vedela som, ako to vyzerá, keď je desať. A navyše, tie hodiny každú celú cinkli. Takže som v tú sobotu sedela ako vždy pred hodinami v kuchyni, len tak na zemi, ešte v pyžame na holom linoleu a pozerala na tie hodiny. Keď cinkli, okamžite som vyskočila a letela do obývačky. Lenže tentoraz som zakopla o prah, spravila salto cez dvere a dopadla na zem. Hlavu som si pri tom treskla o drevenú opierku vysokého kresla. Mali sme dve také, väčšinou na nich sedeli návštevy a my sme po nich nesmeli skákať.

Až sa mi zatmelo pred očami. Spustila som hrozný rev, ale nikto si ma nevšimol. Mira bola v *kúpelke*, oco ešte spal, a mama šla skoro ráno do obchodu. Vždy chodila skoro, aby tam nebola *šóra*.

Chvíľu som tam teda sedela a revala, kým sa konečne neozvali kľúče v zámku a vo dverách sa neobjavila mama.

„Preboha, Aďka, čo sa stalo?!“ vykrikla. Hodila nákupné tašky na zem, až v nich zaštrngali fľaše od mlieka a utekala ku mne. Odhrnula mi vlasy z čela, zadívala sa bližšie, naklonila hlavu trochu ako vták, a zhrozene zvrástila obočie.

„*Prepána*, krváčaš!“

Chytila sa za hlavu. Mama sa často chytala končekmi prstov za hlavu a potom sa jej obvykle začala migréna.

„Igor! Igor, kde si? Poď sem rýchlo, Aďka krváca!“ kričala, a ja som sa tak naľakala, že som sa rozplakala ešte viac, a tak sme tam čupeli obe na zemi a revali jedna cez druhú.

„Čo je?“ ozvala sa Mira z *kúpelky*.

„Mirka, rýchlo!“ volala mama. „Hybaj zobudiť oca! Pohni sa! Aďka krváca!“ Cez slzy som videla na konci chodby Mirin tieň.

Mama ma vzala na ruky a prebehla do kuchyne. Tam ma postavila na zem a vytiahla zo zásuvky kus servítky. Všimla som si jasnočervené škvrny, ktoré na servítke ostali. Krvi som sa nikdy nebála, skôr ma to zaujalo, a tak som prestala plakať.

Medzitým som začula Mirin hlas, ako unudene volá smerom do spálne: „Oci, Aďka zase krváca.“

Akoby som krváčala každý týždeň!

Mama sa načiahla po novú servítku, namočila ju v kastróle s vodou – stál od večera v kuchynskom dreze, aby sa *odmočil* – a priložila mi ju na čelo, potom chmatla po veľkom noži, ktorým sa krájalo kurča a blížila sa s ním ku mne.

Zľakla som sa, až vo mne myklo.

„*Boháča*, netrep sa teraz, Adka!“ napomenula ma. Smerom do chodby zakričala: „Igor, no kde si toľko?“ Potom zdvihla nôž: „To aby si nemala hrču.“

Pozerala som na ňu s dôverou, ale zároveň som sa bála.

„Neboj, trochu to zastudí,“ upokojovala ma a priložila plochu noža, ostrím nabok, na ranu a jemne ju tlačila na čelo.

„Igor, vylezieš ešte niekedy z tej postele?“ zakričala znova smerom do chodby, až sa jej zatriasla ruka a nôž sa zaleskol. Držala som a nehýbala som sa, aj keď sa mi chcelo znovu plakať.

Počula som, ako v chodbe cvakli dvere a oco dokrivil do kuchyne.

„Tak čo sa tu deje, *dievčatká*,“ povedal.

„No ešte sa pýtaj! Čo nevidíš? Malá spadla a ty si tam vyspávaš, to je tak, nechať vás tu na chvíľu samých,“ hromžila mama. Potom konečne odložila nôž a znovu prezerala ranu, s naklonenou hlavou.

Oco ju tíšil: „Ale no tak. Veď to nič nie je. Kým Adka vyrastie, dávno sa jej to zahojí.“

„Prosím ťa, netrep a radšej prines leukoplast. Hádám nebudeme musieť ísť na šitie,“ vzdychala.

Odišla do chodby a priniesla tašky s nákupom. Všimla som si, že z jednej kvapká mlieko.

Aj mama si to všimla. Ani som nemusela hádať, čo bude, pre istotu som sa rovno rozplakala. Mama znovu spustila, nadávala ocovi, že za to môže on, že ona je na dve deti sama a ešte sa musí starať o invalida chorľavého a také veci, čo vravela vždy, keď sa hnevala. Potom sa niekoľkokrát za sebou rýchlo nadýchla, sklonila sa ku mne, znovu si prezrela moje čelo a povedala: „Už to netečie, tak asi to nebude treba šiť. Ale hrču budeš mať. A isto aj jazvu.“

Potom sa znovu chytila za hlavu, končekmi prstov, mávla rukou akoby niekam smerom k otcovi a odišla do *kúpelky*. Buchla dverami

a zamkla sa vnútri. Počula som po chvíli, ako plače – potichu, ale aj tak som to počula. Šla som za ňou a priložila ucho k dverám. Mama vzlykala a občas vzdychla: „Bože, prečo?“

„Adka, utečú ti tie rozprávky,“ zavolať na mňa oco. Opieral sa o palicu, kvôli obrne sa musel podopierať stále. Usmieval sa a zároveň sa pritom rozkašľal.

Bežala som k nemu a objala som ho okolo nohy, tej slabšej, až sa zaknísal.

„To nič, Adka,“ utešoval ma. „Pozri, už sa začal *Filmárik*.“

Hovoril to však hrozne smutne, až sa mi znova chcelo plakať, hoci som už vlastne nevedela, prečo by som plakala. Utekala som do obývačky, skoro som znova zakopla o ten prah, sadla si na gauč a sledovala rozprávky. Mala som ten deň šťastie, dávali *Dorotku a papouška*, moju obľúbenú. Záviedla som Dorotke dlhé blond vlasy. Len toho papagája by som nechcela ani za nič na svete. Občas ju poštipal zobákom a toho som sa bála.

Mama bola do obeda nahnevaná a smutná zároveň, potichu vyšla z *kúpeľky*, narýchlo uvarila slepačiu polievku a už len občas zavzdychala. Oco jej chcel niečo povedať, šiel za ňou, ale ona ho odstrčila. Sadol si teda ku mne na gauč, mala som rada jeho pyžamo, také pásikavé, modrozelené a spolu sme sa dívali na rozprávky. Po Dorotke dávali ešte štyri ďalšie. Aj sme sa zasmiali, ale už vtedy som videla, že aj on je smutný. Aj keď sa smeje.

ADIN DENNÍK

Košice (Československo), september 1979

(zapísané v januári 1984)

Aj na toto si pamätám veľmi presne, na každý detail, a najviac na to sivé svetlo, všetko bolo úplne sivé a potom na tú vôňu. Radšej umriem v špine, než by som kedy musela niečo čistiť čpavkom.

Už navždy budem mať tú vôňu spojenú s návštevami v nemocnici.

Chodili sme tam každý víkend, vždy popoludní počas návštevnych hodín. Predtým sme občas zašli aj do cukrárne alebo do parku, ale

odkedy bol oco v nemocnici, vždy v nedeľu poobede sme šli za ním. Vtedy sa inokedy chodiť nedalo, len v nedeľu, tak mi to vravela mama. Čekali sme v tmavej chodbe pred sklenenými dverami, spolu s ostatnými návštevníkmi, kým vysoká sestrička otvorila dvere a spustila: „Nesmie sa sedieť na posteliach. Žiadne kvety. Ak máte kvety, odovzdajte ich na sesterni. Koniec návštev o šesťnástej.“

Ako sme prechádzali okolo nej, ešte niekoľkokrát zopakovala: „Zákaz sedieť na posteliach a zákaz fajčiť na izbách! Fajčiť sa smie len na balkóne, na konci chodby.“

„Dobrý deň,“ pozdravila som nahlas, ale sestrička na mňa len prísne zazrela. Pacienti postávali za ňou na chodbe v modrých županoch, boli to samí ujovia, dosť starí, takí dedkovia, a aj náš oco tam stál, opieral sa o palicu a usmieval sa, ale hneď som zase videla, že to je ten *smutný* úsmev.

„Nešuchtaj sa, Aďka,“ napomenula ma mama nervózne. Potom povedala ocovi: „To je teda sekera, tá vaša vrchná.“ Za tým ešte potichu dodala: „Zohnala som ti sparty. Tvrde.“

Potom sme išli na koniec chodby, míňali sme veľmi veľa sivých dverí, len steny boli zelené, hoci nie až po plafón. Dedkovia v županoch postávali okolo a všetci dosť kašľali. Všimla som si, že za niektorými neprišiel nikto.

„Väčšinou to majú na pľúcach, čo?“ povedala mama a oco prikývol.

Išli sme do jeho izby. Tam bolo päť bielych železných postelí, pri každej biely železný stolík a sivé rolety. A aj keď vonku svietilo slnko, dovnútra sa nedostalo – cez okno som videla len náprotivnú stenu nemocnice, s takými istými oknami a roletami. Z jedného z nich pozerala nejaká pani, tiež mala modrý župan a smutnú tvár.

Aj mama si ju všimla a povedala: „No pozerám, že výhľad máte rovno na ženské...“ Ale oco len mávol rukou a ukázal na svoju posteľ: „Sadnite si.“ Tak sme si tam posadali, ja najbližšie k nemu, potom mama a nakoniec Mira, ktorá sa celý čas tvárila, akoby drierala. Bála som sa, že príde tá vysoká sestrička a vyhreší ma, že sedím na posteli, ale potom som si uvedomila, že oco by ju isto hneď zahriakol.

Mama s ocom sa rozprávali, už si nepamätám, o čom, lebo som tomu ani veľmi nerozumela – ako vždy, keď sa rozprávali dospelí. Hrala som

sa s páskou, ktorou mal oco previazaný župan. Spravila som na nej taký uzol, to som už vedela, lebo aj šnúrky som si už vedela dávno zaviazať – už od Veľkej noci – a mávala som tým uzlom a trochu sa s ním rozprávala, nechcela som byť taká smutná.

Ale bola som.

Neviem prečo, ale vždy som tam bola smutná, keď sme prišli za ocom, aj keď som sa na to celý týždeň tešila.

Možno preto, že tí pacienti na ostatných posteliach boli tiež smutní, okrem toho jedného, ktorý mal úplne holú hlavu. Ten sa stále chechtal a potom povedal: „Julíku, ty máš teda štěstí, takovou *krásnou paní* máš.“

„To áno, pán Slavíček,“ zasmial sa vždy oco a mama sa tvárila, že nič nepočula.

Ten pán tým asi myslel mamu, aj keď bolo jasné, že mama nie je ocova *paní*, ale manželka. No to on asi nevedel, ako sa povie, rozprával totiž po česky, podobne ako v telke.

A mne potom hovoril „taková milá holčička“ alebo aj „pojď, děvenko, zazpívej mi něco“, ale ja som sa hanbila, tak som nikdy nešla. Inokedy ma mama nabádala, nech dospelým zaspievam, keď chceli, ale tentoraz bola ticho. Akoby sa toho pána bála. Jednoducho sa tvárila, akoby tam vôbec nebol.

A on tam jedného dňa naozaj nebol. Jeho posteľ obsadil mládenec, ktorý nemal jednu nohu.

„Kde je ten holohlavý?“ pýtala som sa potichu mamy. No mama len mykla plecóm: „To ti neviem, Adka.“ Akoby ani netušila, koho mám na mysli.

Ten mládenec si nás nevšímal a len tam ležal bez pohnutia.

Pri jednej návšteve som si všimla, že pod posteľami sú veľmi zvláštne lavóry, ktoré majú zobák. Taký lavór som nikdy predtým nevidela. Pripadalo mi to zábavné, a tak som poza mamin chrbát štuchla do Miry a povedala: „Mirka, pozri! Lavóry so zobákmi!“

Mira obvykle len prevrátila očami, keď som jej niečo vravela, ale teraz to aj jej prišlo zábavné a začala sa chichúňať. Aj ja som sa smiala, ale obe sme si zakrývali ústa rukami, aby to nebolo počuť. To sa v nemocnici nepatrilo, tam bolo ticho, všetci len kašľali, ale smiať sa tam nesmeli.

Lenže ako vždy, keď sa človek nesmie smiať, pripadalo nám to o to viac smiešne. Napríklad ako v škôlke, keď sme obedovali a nesmeli sme sa rozprávať. Raz sme mali bryndzové halušky a Tóno Machata povedal, že tá slanina v nich vyzerá ako usušené šušne. Všetci pri stole sa začali chichotať, ale začula to teta kuchárka, a tak sa nazlostila, že buchla rukou do stola a povedala, že tam budeme sedieť dovtedy, kým všetky tie halušky nezjeme.

Až som sa zadúšala a Míra sa zvalila na posteľ za mamu, tiež sa rehúňala, úplne sme sa triasli od smiechu, obidve.

Míra potom zoskočila z postele a spod vedľajšej postele, na ktorej nikto neležal, vytiahla ten lavór a spravila: „Ná pipipi, ná!“ To som už fakt nemohla vydržať a rozosmiala som sa na celé kolo.

„Míra, položíš to!“ okríkla ju nahnevane mama a ja som tlačila hlavu do ocovho paplónu a dusila som sa od smiechu. No aj tak ma všetci počuli.

Vtom sa objavila vysoká sestra a skríkla: „Čo sa to tu deje? Pán Vican, takto to nepôjde!“

Míra sa jej tak zľakla, že pustila lavór so zobákom na kamennú dlážku. Spravilo to hrozný hluk a ja som sa mohla rozosmiať nahlas, lebo to v tom hluku zaniklo.

„Prepáčte, sú stále také neposedné, dievčatá,“ ospravedlňovala sa mama a vrhla sa na kolená, aby lavór zodvihla.

„Tak si ich lepšie strážte, na oddelení je nutné zachovávať pokojový režim!“ odvrkla sestra a zmizla.

„Iste... isteže, prepáčte,“ koktala mama smerom k prázdny dverám.

„To je rebecka jedna!“ povedal ujko s dlhými sivými vlasmi, ktorý ležal pod oknom a nahlas chrchlal. Ja som sa zahanbila, keď som počula také slovo, a mama povedala: „Len sa hanbite, dievčatá. Hanbu robiť, na to vás je!“

A potom ešte povedala: „Prepáčte,“ ale ostatní už boli ticho a nešíkali si nás, len oco ma chytil za ruku a usmieval sa. Zahanbila som sa a cítila som, že som očervenela, a tak som si ľahla k nemu na posteľ a strčila hlavu do vankúša, takže som nič nevidela a mala som pocit, akoby som z tej smutnej izby na chvíľu zmizla. Len zvuky som počula, chrchlanie toho ujka spod okna a mamin hlas, ako rozprávala ocovi, že stará mama v piatok nebola vybrať ocov invalidný dôchodok a že sa teda musíme preň zastaviť na pošte na budúci týždeň.

„Starostí mi tá tvoja maci neuberie,“ vzdychala mama a oco sa rozkašľal.

Zostala som tam ležať a len som počúvala a čuchala som ocov vančúš. Voňal ako jeho veci, ktoré zostali doma v skrini, keď odišiel do nemocnice.

„No, radšej už pôjdeme, kým nepríde zase vrchná,“ povedala mama a začala sa zberať.

„Nože zoskoč, Adka, ideme už,“ dodala. Ja som však nechcela, chcela som tam zostať ležať s ocom. Podobne sme ležali doma na gauči v obývačke a spolu pozerali Matelka, keď som bola občas aj ja chorá a zostala som doma. Mama aj Mira odišli a my sme boli „dvaja pacienti“, ako vravel oco.

„Adka, ideme už!“ zvolala prísne mama a zaťahala ma za ruku.

Oco sa usmial a ja som mu skočila okolo krku.

„A buď dobrá, poslúchaj mamu,“ povedal a pritisol si ma k sebe.

„Dobre,“ slúbila som.

„Mirka, aj ty, ty si už veľká,“ objal potom Miru.

Mama sa k nemu naklonila a nechala ho, nech ju pobožká na líce. Potom sa znovu rozkašľal, silnejšie než predtým, a aj ten ujko pod oknom začal chrchlať, a aj ten mládenec, čo ležal na posteli miesto pána Slavička. Počula som to ešte na konci chodby, keď sme už vychádzali z pľúcneho von, a tiež som počula vrchnú, ako kričí: „Vážení, koniec návštev! Nepretahujeme!“ a bola som rada, že sme stihli odísť, skôr než by nás prišla napomenúť.

ADIN DENNÍK

Košice (Československo), november 1979

(zapísané v januári 1984)

Čakali sme na oca pred vrátnicou nemocnice. Veľmi som sa tešila, boli sme tam so starou mamou a s Mirou, mama musela byť v robote, keďže „aspoň *jeden z nich* musel zarábať“.

Bola nám zima, čakali sme tam už dosť dlho, ale stará mama ma objala, mala hrubý tmavý kabát a pritúlila si ma k sebe. A aj keď ten kabát

trochu smrdel – u starej mamy všetko tak smrdelo – tak som sa nechala pritískať, bolo mi tak teplejšie.

Mira stále chodila poza rampu a to sa mi nepáčilo, lebo už raz vybehla prísna vrátnička a vyhrešila ju.

„Slečinka, ta rampa tu je na to, že by še za ňu nelitalo, tak tam nebehaj, rozumela si?“ No Mira ako vždy na ňu nedbala a aj tak zašla za rampu a vykúkala oca tam.

Ani stará mama nič nepovedala. A tak som sa bála, že vrátnička opäť vybehne a vyhreší nás ešte prísnejšie. Vždy som sa takých ľudí bála, aj kuchárky zo škôlky, ktorá vždy dobehla do triedy, keď niekto vrátil nedojedené, a vyhrešila nielen nás, ale aj súdružku. Tá sa vždy ospravedlňovala: „Prepáčte, Gizka, doneste to späť, ja to dojem za nich.“ A tak sme potom dosť často, keď sme už nevládali, všetko zhrnuli na jeden tanier a súdružka učiteľka to dojedla.

„Bude už oco teraz stále doma?“ spýtala som sa starej mamy.

„Hej,“ odpovedala potichu, až som ju skoro nepočula.

„Už nepôjde späť do nemocnice?“

„Nie,“ zašepkala. A potom si vzdychla, vytiahla vreckovku a utierala si ňou oči. „Ale nezabudni, musíš sa pomodliť.“

Tak som rýchlo začala: „Anesis, mo stazis...“ Keď ma ako malú stará mama učila *Anjelíčka strážnička*, nevedela som ešte dobre vyslovovať a dlho som to opakovala skomolene.

Tak veľmi som sa tešila – bol to môj najlepší deň, lebo oco sa konečne vracal domov. A aj keď sa hádali s mamou, hoci nie príliš nahlas, ona mu vyčítala a on sa len usmieval alebo sa rozkašľal, aj tak bolo lepšie, keď bol doma, než keď sme boli samy. To bolo nudné a nanič a aj Mira ma dosť často štípala do kože a pritom, keď bol oco doma, si to nedovolila – to by som mu hneď povedala a on by ma ochránil. Keď ležal v posteli, odkryl perinu a povedal: „Schovaj sa sem, do brlohu, tu ťa nenájde!“ Mira potom vykrikovala z izby „Aďa! Ááááááá! Kde si?“, ale ja som bola ticho a oco vždy zakričal „Tu nie je, Mirka,“ a potom sme sa spolu smiali. A niekedy aj mama nakukla z kuchyne a povedala: „Ta čo vy dvaja beťári, čo sa tam chichocete, povedzte aj mne, žeby mi slzy netiekli od cibule.“ Len niekedy nás vyhrešila, keď mala veľa varenia: